

Schriftlezing: Jesaja 63:7 – 64:11

Tekst: Jesaja 64:7

Ps. 122:1,2,3

Ps. 119:26,27,28

Ps. 144:2,3,6

Ps. 118:8,9,10

Gez. 133:1,2,3,4,5

Gehouden te: Baflo, 01-01-12 (10.00 u.)

Thema: Wij zijn de klei voor Gods stenen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Harten en stenen

Ons gemeentemotto van vorig jaar was:

Anno 2011

*Heb een warm hart
voor de Heer
en voor elkaar
het hele jaar!*

Het heeft samen met het rieten hart het hele jaar in de hal van de kerk gehangen. Het ligt nu nog op de tafel achter in de kerk onder een boog van bloemen. Niet afgedankt of begraven, maar wel voorbij. Omdat het jaar voorbij is. Hoe vaak hebt u er in 2011 bewust naar gekeken? En werd uw hart toe telkens weer warm?

Voor het nieuwe jaar hebben we een nieuw gemeentemotto gekozen.

*"Wees steen voor steen
uit levend leem
kneedbaar in het kunstwerk
van de Pottenbakker*

Anno Domini 2012"

Het hangt hier voor in de kerk, aan het paarse kleed op de tafel met de twee nog ongevormde klompen klei of de ongevormde stenen. U krijgt het na de dienst ook tastbaar mee naar huis.

Wat is nu de verbinding tussen die twee motto's? Harten en stenen, dat is heel wat anders. Daar is veel verschil tussen.

Het adventsstuk, dat de afgelopen zondagen op de tafel voor in de kerk groeide, legde reeds die verbinding. Een element daaruit was: 'Stenig' en 'vlezig' hart. Onder verwijzing naar woorden uit Ezechiël 36 onder andere.

*"Dan zal Ik u een nieuw **hart** geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het **hart van steen** uit uw lichaam wegnemen en u een **hart van vlees** geven."* (Ezech. 36:26, HSV)

[*"Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven."* (NBV)]

Hart van steen – hart van vlees. Versteend hart – levend hart.

Wanneer we voor het gemeentemotto van 2012 kiezen voor de stenen, dat is dat geen pleidooi om uw hart van vlees maar weer te laten verstenen. De Bijbel spreekt immers over levende stenen. Stenen met een kloppend hart, kun je zeggen.

Het beeld van de stenen pakken we op in deze preek op nieuwjaarsdag, aan het begin van dit nieuwe jaar van onze Heer. Ja, eigenlijk gaan we nog een stap verder terug in het bouwproces, naar de voorfase van de baksteen: de klei of het leem die gemodelleerd worden.

"Wij zijn de klei, door u gevormd..."

Dat bidt en belijdt de profeet/dichter in onze tekst, samen met heel de gemeente van God.

Klei is kneedbaar en vormbaar onder de handen van de kunstenaar. Aan stenen moet worden gebikt om ze pasklaar te maken voor het kunstwerk of het bouwwerk.

Kneden en bikken, het gebeurt allebei aan ons leven als kinderen van God.

Wij zijn de klei voor Gods stenen!

Dat is het thema dat ik aan deze preek heb meegegeven. Het bevat een belijdenis, maar ook een aansporing.

2. Emotie

Hebt u gehoord en gevoeld hoeveel emotie er in onze tekst zit?

Die emotie is samengebald in het woordje 'Toch'.

"Toch, HEER, bent u onze vader..."

Toch! Ondanks wat dan?

Er zit in ieder geval veel emotie in heel dit dichterlijke gebed van de profeet. Deze psalm, kun je ook zeggen. Want het draagt zeker ook het karakter van een psalm. We horen hier soortgelijke woorden en tonen als bij voorbeeld in Psalm 102. Die lasen we gisteravond in de oudejaarsavonddienst.

Dit gebed van de profeet getuigt heel nadrukkelijk van zijn worsteling met de leiding en de hand van de HEER. In de verwoesting van Sion en de verlatenheid van Juda, als gevolg van de straf van God over de zonden en de hardnekkigheid van Gods volk. De profeet erkent de schuld van zijn volk, waarbij hij zichzelf niet uitsluit of op een afstand van de mensen gaat staan. Hij heeft het vaak over 'wij' en 'ons'.

Wat een geweldig groot contrast ziet de dichter tussen het hardnekkige ongeloof en de voortdurende ongehoorzaamheid van Israël aan de ene kant en de ontferming en de onbegrensde liefde van God de HEER aan de andere kant.

Dat maakt zijn worsteling alleen nog maar dieper en heftiger. Hoe kan het nu: "U, Heer hebt ons oneindig lief en toch is daar de straf van de ballingschap en de verwoesting van Jeruzalem inclusief de tempel?"

Dat rijmt hij niet met elkaar.

Daarbij schuwt of ontwijkt de profeet de waaromvragen bepaald niet. Hoor en proef de emotie in zijn woorden:

*"U bent toch onze vader?
Abraham heeft ons niet gekend
en Israël zou ons niet herkennen,
maar u, HEER, bent onze vader,
van oudsher heet u Onze beschermer.*

*Waarom, HEER, liet u ons afdwalen van uw wegen?
Waarom hebt u ons onbuigzaam gemaakt,
zodat wij geen ontzag meer voor u hadden?"* (Jes. 63:16,17)

Heftig zijn ook deze klagwoorden van onze broeder:

*"Het is alsof u nooit over ons hebt geheerst,
alsof uw naam nooit over ons is uitgeroepen."* (Jes. 63:19)

En:

*"U hebt uw gelaat voor ons verborgen,
u hebt ons moedeloos gemaakt
en ons overgeleverd aan ons eigen wangedrag."* (Jes. 64:6)

Hoor deze en dergelijke woorden op de achtergrond bij onze tekst. Proef dan de emotie.

"Toch, HEER, bent u onze vader..."

Toch, ondanks onze ellende en onze schuld. Ondanks dat u zich voor ons verborgen houdt en wij dat niet snappen. Toch bent u onze vader.

De profeet zegt dat in blijvend vertrouwen op de HEER. Naar het lijkt zelfs tegen zijn gevoel in.

3. Vader – Schepper

'U, HEER, bent onze Vader.' Dat klinkt voor ons, nieuwtestamentische gelovigen, heel vertrouwd. Vooral door het gebed dat onze Heer Jezus Christus ons geleerd heeft en dat we zo noemen: het Onze Vader.

In het Oude Testament is 'onze Vader' een tamelijk zeldzame uitdrukking voor het aanroepen van God de HEER. Maar toch zit dat 'vader zijn van God' onderhuids heel

diep in het geloof en het bewustzijn van Israël. Ze hebben het van oudsher meegekregen in het volkslied, dat Mozes heel het volk van zijn dagen heeft geleerd. Dat is het lied van Mozes dat we lezen in Deuteronomium 32. Ik citeer de eerste zes verzen.

*"Leen mij uw oor, hemel, nu ik ga spreken,
luister, aarde, naar wat ik zeggen zal.*

*Moge mijn onderricht neerdalen als regen,
mogen mijn woorden zijn als milde dauw,
als regen die de grond doordrenkt,
lenteregen die het groen in bloei zet.*

*Want de naam van de HEER roep ik uit:
de HEER is onze God, laat iedereen hem prijzen!*

*Hij is een rots, hij staat voor recht;
alles wat hij doet is volmaakt.
Trouw is God, rechtvaardig en zuiver,
in hem is geen spoor van kwaad.*

*Maar zijn kinderen werden hem ontrouw:
tot hun schande gaven zij hun kinschap op.
Vals en trouweloos is dit volk.*

*Is dit uw antwoord aan de HEER?
Hoe komt u zo dwaas? Waar is uw verstand?
Is hij niet uw vader, uw schepper?
Hij heeft u gemaakt, hij riep u tot leven." (Deut. 32:1-6)*

Het gaat mij om die laatste woorden:

*"Is hij niet uw vader, uw schepper?
Hij heeft u gemaakt, hij riep u tot leven."*

Dat vraagt Mozes aan de mensen die luisteren en het lied leren. En dat is er de generaties door ingeslepen.

Uw vader, uw schepper. Hij maakte u, hij riep u tot leven. Als mensen en als volk van de HEER.

Vader en Schepper. Dat ligt heel dicht bij: 'Vader – Kunstenaar' en 'Vader - Pottenbakker'. Of: 'Vader – Kleikneder en Steenvormer'.

Wanneer God de HEER vader is, onze vader, en tegelijk pottenbakker en steenvormer, dan zijn wij de klei.

En zo staan we weer midden in onze tekst bij de woorden van de dichterlijke profeet.

*"Toch, HEER, bent u onze vader,
wij zijn de klei, door u gevormd,
wij zijn het werk van uw handen."*

Wij zijn het materiaal waar Gods handen mee bezig zijn, als vormgever en kunstenaar. Noem hem de Pottenbakker.

Dat is de kunstenaar met zijn draaischijf met daarop een ronde kleikluit, waar de kunstenaarshanden deskundig en soepel een vaas of een pot van vormen. Maar ook zonder draaischijf vormt deze ambachtsman voorwerpen van klei en leem. Stenen met de gewone vorm van een baksteen. Maar ook stenen met een bijzondere vorm, die moeten passen op buitengewone plekken in het bouwwerk of kunstwerk.

In de Bijbel beseffen gelovigen dat zij de klei zijn in Gods handen. Of het leem waaruit wij mensen zijn geformeerd.

Neem Job. Hij zegt tegen God:

"Uw handen hebben me gevormd en gemaakt, geheel en al – en nu wilt u mij verdelgen? Bedenk toch dat u mij uit leem gevormd hebt, wilt u mij tot stof doen terugkeren?" (Job 10:8,9)

De profeten gebruiken ook diverse keren het beeld van de pottenbakker en de klei. Jeremia doet het. En ook Jesaja op verschillende plaatsen.

In al die plaatsen ligt dan het accent op de vrijheid van de pottenbakker om van de klei die voorwerpen te maken, die hij wil. Wat hij mooi vindt of nuttig in gebruik. En de klei moet daartegen niet protesteren of zijn stem verheffen. En nog veel minder de pottenbakker ter verantwoording roepen.

Zo lezen we in Jesaja 45:9:

"Wee degene die de strijd aanbindt met hem door wie hij gevormd is - een potscherf tussen de potscherven. Zegt klei soms tegen wie hem vormt: 'Wat ben je eigenlijk aan het maken?' of: 'Deze pot heeft niet eens oren!'"

Het element van de vrijheid van de pottenbakker in zijn omgang met het materiaal neemt Paulus later over in de brief aan de Romeinen.

"Wie bent u eigenlijk dat u, een mens, iets tegen God zou inbrengen? Vraagt het aardewerk soms aan de pottenbakker: 'Waarom hebt u me gemaakt zoals ik eruitzie?' Heeft de pottenbakker niet de vrijheid om van dezelfde klomp klei zowel een kostbare vaas als een alledaagse pot te maken?" (Rom. 9:20,21)

'Wij zijn de klei, door u gevormd.' Die erkenning bergt ook in zich het besef van kleinheid en bescheidenheid. De eenvoud van het materiaal, waar de kunstenaar machtig mooie dingen van kan maken.

Wij zijn de klei. En God de HEER heeft ons in handen en onder handen om er iets moois van te maken. In handen van de vader – schepper; de vader – kunstenaar. Leg daar in uw gedachten eens het accent op, gemeente. En besef dan hoe kostbaar die brokjes klei zijn. Stuk voor stuk en gezamenlijk. Steen voor steen.

Gods handen zijn met ons bezig, kunstenaarshanden. Ja, het is heel ambachtelijk werken. De klei zit tot onder zijn nagels, letterlijk en bij wijze van spreken. Hoe creatief is God de Heilige Geest bezig met dat levende materiaal, levend leem in Gods handen. Je wordt er klein van als je het beseft. Klein en dankbaar en heel verwonderd.

Nog een gedicht ontstond bij mij gaandeweg de preekvoorbereiding.

Wij zijn de klei

*Uit duizend bunder
nieuwe klei¹ kun je
enkele spaden diep
ploegend en spittend
vele stenen bakken.*

*Pottenbakkers dagwerk,
steen voor steen
groeit knedend de kunst.
Tot onder zijn nagels
zit de klei.*

Wij...

4. Levende stenen

Wij zijn de klei voor Gods stenen. Het is niet zomaar een brok klei of leem, die doelloos op de plank ligt in het atelier van God. Dan droogt het op den duur uit en wordt het hard zonder pasvorm.

Deze klei heeft een bestemming. Het is speciaal bestemd voor Gods stenen. En daarmee gaat de Heer aan de slag voor het bouwwerk, het kunstwerk dat hij aan het metselen en boetsen is.

Het gaat dus om mensen, om levend materiaal waarmee God de Heilige Geest als scheppend kunstenaar aan het werk is.

Nog een aspect hoor ik in de woorden van Jesaja: "Wij zijn de klei, door u gevormd." En dat is het element van beschikbaarheid.

Wanneer je dat zegt – "Wij zijn de klei voor Gods stenen" – dan stel je jezelf ook beschikbaar aan God. Je geeft je aan de HEER om je te laten gebruiken voor zijn kunstwerk. Je laat je invoegen in zijn bouwwerk, wat het je wellicht ook kost aan gekneet of gebikt worden. Vaak een pijnlijk proces...

Ik maak hier de verbinding met een woord van Petrus uit zijn eerste brief.

"Voeg u bij hem, bij de levende steen die door de mensen werd afgekeurd maar door God werd uitgekozen om zijn kostbaarheid, en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Vorm een heilige priesterschap om geestelijke offers te brengen die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zijn." (1 Petrus 2:4,5)

1 Met dank aan Hans Werkman en zijn gedicht 'Groninger Hoogeland' in de bundel 'Duizend bunder nieuwe klei' uit 1984.

Voeg je bij de levende steen Christus, zegt Petrus tegen de christenen, de vreemdelingen in de verstrooiing. Je mag bij dat voegen, wat mij betreft, denken aan het werk van een metselaar die een pas opgetrokken muur invoegt met specie en er zo een strak geheel van maakt.

En laat jezelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Levende stenen: stenen met een hart dus. Mensen die levend gemaakt zijn door de Heilige Geest. Hun hart van steen heeft Hij gemaakt tot een hart van vlees. Het warme hart van vorig jaar. Het blijft spreken. Dat hoort u.

"Wij zijn de klei." Dat zegt het volk van God. Dat is uiteindelijk de gemeente van de Heer. Een eenheid, die tot een kunstig bouwwerk geboetseerd wordt, opgebouwd als een tempel van de Geest.

En iedereen is daar een klompje van, een klompje klei. Voor een steentje van God voor zijn huis in aanbouw.

"Wij zijn toch uw volk?"

Dat zegt de profeet/dichter vragend in Jesaja 64:8. En het klinkt even emotioneel als: "Toch, HEER, bent u onze vader..."

Wij zijn steen voor steen uit de klei getrokken, om gekneet en gevormd te worden tot het kunstwerk van Gods Geest. Levende stenen, een voor een. Om samen een heilig priesterschap te vormen om geestelijke offers te brengen, die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zijn.

Hoe mooi en kostbaar is de klei onder de handen van de Pottenbakker.

Ik kom terug bij het begin van de preek en herhaal het nieuwe gemeentemotto voor het jaar van onze Heer 2012:

*"Wees steen voor steen
uit levend leem
kneedbaar in het kunstwerk
van de Pottenbakker."*

Neem dat in uw hart mee, het hele jaar door!

Amen